

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه فاطمه سلام الله عليها شهرستان زابل

تحقیق گروهی رشد

عنوان:

دروغ و اثرات آن در خانواده

استاد مربوطه:

سرکارخانم زینب پودینه زابلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ

حمد و ستایش، خدای قادرمتعال را سزااست که بر این بنده حقیر منت نهاد و توفیق داد چند صباحی را در بوستان علم و دانش تنفس کرده و از عطر دل انگیز آن استشمام کنم.

و درود بی پایان بر ارواح پاک پیامبران الهی به ویژه حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و خانواده عصمت و طهارت او.

تقديم به :

حضرت بقیہ اللہ العظم، امام المنتظر، حضرت مہدی، عجل اللہ تعالیٰ فرجہ الشریف و روح پاک
سید و سالار شہیدان حضرت ابا عبد اللہ الحسین علیہ السلام.

تقدیر و تشکر:

با تقدیر و تشکر فراوان از تمامی عزیزانی که ما را در انجام رساندن هر چه بهتر این تحقیق یاری نمودند.

با دروغ گفتن ممکن است مسأله به صورت موقت حل شود اما دروغگویی راه حل ریشه ای و اساسی نیست. دروغگویی باعث بی اعتمادی می شود. به ویژه اگر در جامعه تسری یابد و از طریق آن بخواهیم مشکلات را بر طرف کنیم. در این شرایط بذریعۀ اعتمادی پاشیده می شود و انجام کارها سخت تر خواهد شد. بی اعتمادی افراد به یکدیگر روابط اجتماعی را نیز دچار مشکل می کند.

در خانواده اگر کودک کار اشتباهی انجام دهد و قبح آن را کمتر از دروغگویی بداند، به عنوان مثال اگر کودکی بر اثر بی احتیاطی ظرفی را بشکند و بداند که اگر آن کار را به گردن دیگری بیندازد و دروغ بگوید یا کتمان کند به دلیل دروغی که گفته است بیشتر توبیخ می شود و اگر راست بگوید با وجود مشکل و دردسری که برایش به وجود می آید، نزد خانواده مقبول تر است، دیگر آسان ترین راه را که همان دروغگویی است انتخاب نخواهد کرد. اصولاً دروغگویی در خانواده ای که ظلم و بی عدالتی حاکم باشد بیشتر دیده می شود. در خانواده به عنوان جامعه کوچک تر، وقتی ظلمی می شود. والدین بین فرزندان فرق می گذارند کودک برای این که خود را مطرح کند و به چشم پدر و مادر بیاید این ظلم را با ظلم دیگر که همان دروغ است، جبران می کند. ظلم در واقع همان دروغ عملی و عینیت یافته است.

این قضیه در روابط همسران دیده می شود. به عنوان نمونه خانمی که مزاحم تلفنی دارد وقتی قضیه را با همسرش در میان می گذارد تازه مشکلاتش شروع می شود همسرش به او بدبین می شود و خانم با توجه به شناختی که از او دارد مجبور به دروغ می شود که این قضیه را بارها و بارها در مشاوره های خانواده شاهد بوده ایم.

در حقیقت برخورد نادرست و غیر منطقی باعث می شود، زمینه دروغگویی فراهم شود. دروغ بسترساز و کلید انحرافات زیادی است که پیامبر صلی علی علیه و سلم در این خصوص فرموده اند: از دروغ بپرهیزید که دروغ همراه با فجور و بدی هاست. یعنی دروغ هم زمینه ساز بدی هاست و هم، هم پای آنها. اگر ما از دروغ بپرهیزیم، در واقع از بسیاری از انحرافات جلوگیری کرده ایم. وقتی فرد مصمم باشد که دروغ نگوید، ناخود آگاه در اجتناب از دیگر بدی ها هم اهتمام خواهد کرد. دروغ درجات متفاوتی دارد به عنوان مثال افراد برای تعارف حرفی می زنند

و به دروغ تعارف می کنند ولی بعضی دروغ ها بزرگتر و خیانت است. یعنی با این حرف حقی ناهق می شود و ظلمی به دیگران می شود.

وی با اشاره به این که بزرگترین دروغ، دروغی است که ارزش های معنوی را لکه دار کند، به مردم صدمه بزند، اعتماد را در جامعه از بین ببرد، ارزش ها را از چشم مردم بیندازد و بی اعتبار کند، می افزاید: در خانواده باید مراقب تربیت کودکان بود که سرانجام دروغگویی به چنین عواقبی نینجامد وی با اشاره به برداشت نادرست و ناروایی که درباره دروغ مصلحتی شده است، می گوید: در موارد خاص واستثناء که با دروغ گفتن بتوان جلوی ظلمی را گرفت، دروغ جایز شمرده شده است. در حقیقت دروغ مذموم است، مگر در جایی که دفع شر ظالم و احقاق حقی باشد.

مردم فر می کنند دروغ مصلحتی را می توان در هر جایی و برای مصلحت گفت. اما این برداشت اشتباه است. این که هر جا و بر سر هر قضیه ای که به نفع فرد باشد دروغ گفته شود، درست نیست. حتی در مواردی که به فرد ظلم می شود باید ببیند که آیا ظلمی که به او شده و احقاق حقی که می خواهد بکند با دروغی که می گوید هم تراز است یا خیر؟ چرا؟ که بعضی مواقع بهتر است از حق خود بگذرد تا دروغ بگوید. این راه را باید به عنوان آخرین راه حل انتخاب کرد. باید فرد تلاش خود را بکند و از راه های مختلف در پی حق خود باشد. یکی از مواردی که دروغ جایز شمرده شده، اصلاح ذات البین است، یعنی زمانی که بین دو نفر مشکل به وجود آمده باشد برای خوش بین کردن آنان و جلب اعتمادشان به یکدیگر می توان سخنی خلاف گفت و نظر مثبت یکی را مقابل دیگری و به دروغ مطرح کرد. اما متأسفانه در جامعه سوء برداشت هایی نسبت به دروغ وجود دارد و افراد فکر می کنند که برای حل هر مشکلی و رسیدن به هدف باید دروغ بگویند.

اگر قرار باشد برای حل هر مشکل ظالمانه عمل کنیم و این ظلم جا بیفتد و فرد برای رسیدن به هدفش دروغ بگوید حرام است و هیچ توجیه شرعی ندارد.

دروغی جایز است که ظلمی به همراه نداشته باشد و هیچ زشتی و بدی را تثبیت نکند، به عنوان مثال اگر فرد برای رضایت همسرش دروغ بگوید، وعده دروغ بدهد و یا ازدواج مجدد خود را کتمان کند و فکر کند با دروغ مشکل حل شده است، این دروغ جایز نیست اما در

مواردی که همسر سوال می کند که آیا به من علاقه داری یا خیر؟ هر چند که علاقه اش زیاد نباشد اما بداند که این ابزار علاقه و محبت نه تنها ضرری ندارد بلکه باعث استحکام پیوند خانوادگی آنها می شود، این دروغ جایز است و مصداق ظلم نمی باشد. اما خلف وعده، خیانت و تضییع حق شایسته نیست و دروغ گفتن در مورد آن نیز جایز شمرده نشده است.

نتیجه گیری

با توجه به بررسی های به عمل آمده این نتیجه بدست آمده که با توجه به این که دروغ یکی از گناهان کبیره و به عنوان مفتاح همه گناهان شناخته شده، و در روایات اسلامی به آن تأکید و در کتابهای اخلاقی به آن پرداخته شده است. و امروزه می بینیم که در بین افراد خانواده ها و در جامعه می بینیم که به راحتی به یکدیگر دروغ می گویند، زیرا بزرگی و قبح گناه دروغگویی و زشتی آن برایشان شناسایی نشده و به صورت امری عادی در آمده است. و زندگی که بر مبنای دروغ بنا شده هر چه جلوتر برود اعتماد افراد خانواده به یکدیگر کمتر می شود و لایه های آن نازک و پایه های آن بی اساس می شود و در معرض ریزش است.

فهرست منابع

*قرآن کریم

- ۱- صحیفه سجادیه، علی بن الحسین، (مترجم احمد قهری)، انتشارات اسوه، چاپ دوم، ۱۳۷۸.
- ۲- امینی، ابراهیم، اسلام در تعلیم و تربیت، انتشارات انجمن اولیاء مربیان جمهوری اسلامی، تهران، چاپ اول، دی ماه ۱۳۷۲.
- ۳- جباران، محمدرضا، درسنامه علم اخلاق، دو جلدی، نشر هاجر، چاپ پانزدهم، قم، چاپ اول، ۱۳۹۱.
- ۴- حسینی، علی اکبر، انتشارات قدسیان، تهران، چاپ اول، ۱۳۹۰.
- ۵- دهنوی، حسین، نسیم مهر، پرسش و پاسخ و تربیت کودک و نوجوان، جلد ۱، انتشارات خادم الرضا، قم، چاپ پانزدهم، ۱۳۸۵.
- ۶- ری شهری، محمد، میزان الحکمه، (مترجم حمید رضا شفیعی)، ۱۵ جلدی، انتشارات دارالحديث، چاپ چهارم، قم، ۱۳۸۳.
- ۷- رحمتی شهرضا، محمد، گنجینه معارف، ۵ جلدی، انتشارات صبح پیروز، چاپ پنجم، قم، ۱۳۹۰.
- ۸- فلسفی، محمدتقی، مکارم الاخلاق، جلد ۲، انتشارات دفتر فرهنگ اسلامی، تهران، چاپ چهارم، ۱۳۷۹.
- ۹- کاشانی، محمد، الحجة البيضاء، ۵ جلدی، انتشارات المحبین، قم، ۱۰۹۱ هجری.
- ۱۰- معین، محمد، فرهنگ معین، یک جلدی، انتشارات معین، چاپ چهاردهم، ۱۳۸۴.
- ۱۱- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، ۳ جلدی، انتشارات نسل جوان، قم، چاپ اول، ۱۳۷۸.
- ۱۲- -----، زندگی در پرتو اخلاق، انتشارات سرور، قم، چاپ پنجم، ۱۳۷۸.
- ۱۳- -----، تفسیر نمونه، ۲۷ جلدی، انتشارات دارالاسلامیه، قم، ۱۳۷۹.